

A Constructionist approaches of globalisation

O abordare construcționistă a fenomenului globalizării

Dr. Antonio SANDU

SEMIOTICS' CREATIVITY:
Unifying
Diversities, Differences, Divides

IAȘI
ROMANIA
4-7 November 2010

[3rd ROASS international conference](#)

Constructionismul ca paradigmă semiotică

- Constructionismul este o paradigmă semiotică care pornește de la “axioma interpretativă” conform căreia *harta* prin care este citită realitatea nu reprezintă altceva decât o continuă negociere a interpretării.
- Orice tip de discurs este interpretat în sensul unei “reconstrucții sociale a realității” pornind de la un consens cultural.

- Construcționismul poate fi utilizat metodologic, pornind de la importanța subiectului în construcția socială (semiotică) a adevărului.
- Conceptul de adevăr are semnificație așadar în legătură cu un fapt sau experiență acceptat social ca atare.

- Construcționismul este originat în opera lui Gergen:
- *Mișcarea construcționismului social în psihologia modernă* (1985),
- *Către o teorie generativă* (1987),
- *Afect și organizare în societatea postmodernă* (1990),
- *O invitație la construcționism social* (1999),
- *Știința organizației un construct social* (1999),
- *Potențialuri postmoderne* (2000).

Construcționism și postmodernism

- Construcționismul este văzut ca parte a paradigmei postmoderne datorită relativizării modelelor și raportării *realității* la negocierea interpretării.
- Preocuparea fundamentală a construcționismului este procesul de sensificare -creare de sensuri- prin care indivizii asumă un înțeles experienței subiective asupra *realității*.

Premisele centrale ale construcționismului

- Construcționismul social asumă faptul că lumea nu poate fi cunoscută așa cum este ci mai degrabă pot fi cunoscute o serie multiplă de realități construite social;
- Construcționismul social vede limbajul, comunicarea și discursul ca având rolul central al procesului interactiv prin care înțelegem lumea și pe noi înșine;

- construcționismul social se preocupă de procesul relațional prin care actorii sociali construiesc realitățile sociale;
- construcționismul social propune depășirea dualismului restrictiv subiect-obiect
- importanța relecției asupra fondului social cultural istoric al asumărilor și constructelor noastre
- menținerea unor deschideri asupra altor realități posibile construite.

- Gergen mută accentul interpretativ de la realitate la contextul realității și rețeaua socială care generează pentru individ experiența realității.
- Gergen dă o replică viziunii carteziene parafrazându-l pe Descartes : „Sunt conectat deci exist” (Gergen, C. (1973) *Social Psychology as History Journal of Personality and Social Psychology*: 26, 309-320).

Dimensiuni metodologice construcționiste în analiza discursului globalizant

- Abordarea discursivă analizează modul în care persoanele își utilizează limbajul pentru a-și construi propriile realități sociale și perceptuale.
- Utilizarea limbajului nu are sens doar în descrierea realității ci și în construirea acesteia prin continua renegociere a interpretării oferite realității.

- Din această perspectivă fenomenul globalizării reprezintă adecvarea interpretărilor din culturile regionale la semnificațiile denumite transcultural prin impunerea unor sensuri negociate global dincolo de sfera de relații interpersonale ale indivizilor.
- Pentru a se realiza acest fenomen de semnalizare globalizantă sunt necesari vectori de adecvare semantică cum este mas-media, internetul, mas-marketingul etc.

- Actorii discursului constructiv sunt naratorii.
- Identitatea este construită de persoanele care generează sens prin „poveștile și narațiunile” propuse.
- Aceasta constituie în viziunea lui Nikki Slocum-Bradley (2010) cea mai largă structură a experienței umane.
- Poveștile, narațiunile sunt despre sine, despre alții, sau despre evenimente.

- Ele capătă sens devenind self-constructe doar în **contextul poveștii** care trebuie analizat împreună cu **conținutul acesteia** pentru a putea fi identificate diferitele concepții asupra identității, practicile utilizate pentru a le construi și funcțiile constructelor.

Teoria poziționării

- Teoria poziționării poate conceptualiza atât relații interpersonale cât și cele intergrupale, stereotipurile și acțiunile unor actori colectivi, state regiuni.
- Liniile povestirii sunt structuri narrative utilizate pentru a da înțeles unor secvențe trecute sau proiectate în viitor.
- Relevanța liniilor povestirii construiește sensul actelor discursive.
- Autorii analizează de exemplu în contextul menționat discursul lui O`Bama în care acesta afirmă că Statele Unite doresc, cred cu tărie și promit (intends/believes/promises/).

Analiza confruntării discursive (Challenging Positionings)

- Din punct de vedere al discursului globalizant ne interesează confruntarea cadrelor de sensificare (framework of meaning).
- Metodologia permite contrapunerea discursivă a două paradigme, a două modele interpretative de exemplu cel globalizant față în față cu cel identitar național.

- Nikki Slocum-Bradley (2010) analizează două cadre discursive privitoare la integrarea europeană și globalizare:
- pe de-o parte cel antiglobalizant care vede în integrare o invazie a Uniunii Europene asupra statelor naționale care le situează într-o poziție de vulnerabilitate,
- iar pe de cealaltă parte discursul pro-european care vede în integrare o creștere a oportunităților democratice a libertății, respectul față de drepturile omului și pace.

Semiotica spațiului social. Grounded Theory

- Strauss și Corbin (1998:5) se referă la construcțiile generate în procesul de Grounded Theory ca fiind modificabile, deschise și negociabile.
- Grounded Theory în sine reprezintă o strategie de cercetare care își propune generarea unor noi teorii sau modele plecând de la datele concrete.
- Grounded Theory presupune un efort sistematic de generarea a conceptelor și teoriilor pe baza datelor colectate (Adam, 2009).

- Pe parcursul unui proces inductiv se creează categorii conceptuale cu un nivel de generalitate din ce în ce mai crescut, care explică tema cercetată.
- Această abordare este opusă unei logici deductive, în care se pornește de la presupuziții stabilite a priori (Glaser și Strauss, 1967, Adam, 2009).
- În cadrul cercetării de tip grounded theory teoria evoluează în timpul procesului de cercetare în sine și este un produs de continuă interacțiune dintre colectarea și analiza datelor.

- Noi am utilizat o adaptare a metodologiei Grounded Theory în sfera semioticii, aplicându-o în două ipostaze, pe de o parte asupra discursului public, și pe de altă parte asupra interviurilor unor actori implicați (afecțați) direct de procesul globalizării.

Globalizarea comunicațiilor și virtualizarea spațiului social

- Constatăm o modificare a la nivelului culturii globale în sensul unei readaptări a universalului care transpore acum din rețelizarea elementelor particulare.
- Constituirea unei culturi integrale (transmoderne) este un proces de ajustare continuă a culturilor locale la elementele globalizante.
- Transmodernismul este astfel opus structural postmodernismului prin înlocuirea deconstrucției cu obsesia integralității reconstruite în cadrul unor rețele socializante

Virtualizarea spațiului social

- Prin virtualizarea spațiului social înțelegem construcția unui nou univers comunicațional în spațiul virtual și transferarea către acesta a unor interacțiuni sociale cu caracter globalizant.
- Modificarea habitusuri comportamentale, (de exemplu în sfera relațiilor conjugale).
- Practicile sexului virtual
- globalizarea criminalității informatice.
- NModificarea dimensiunii creativității prin formele de « creativitate colaborativă ».

Analiza calitativă a discursului public globalizant

- Analiza discursului utilizat în campaniile de marketing social, advocacy și responsabilitate socială a avut în vedere reflectarea acestora în mediul online, evidențiind acolo unde a fost întâlnit elementele de metadiscurs apreciativ.
- Presupoziția asumată a fost aceea că sistemele umane se dezvoltă în direcția celei mai adânci și frecvente căutări apărute la care este supus.

Concluzii

- Analiza discursului poate recupera în sfera semioticii metodologii specifice analizei de conținut din științele sociale, constituind astfel un fundament epistemic al semioticii construcționiste a socialului.
- Perspectiva transmodernă îmbogățește experiența individului cu cea a alterității, păstrând Eul deschis către înglobarea a noi alterități ca fiind proprii și alianțe în același timp.

- Omul postmodern a suferit experiența globalizării, a acceptat diferența ca necesară și și-a construit identitatea prin spiritualizarea frontierelor dintre sine și alter.
- Apărut pe fundalul ofensivei epistemologice a transdisciplinarității, trasmodernismul adoptă valori precum globalismul, „cultura integrală”